

פִּיכְמָן, יַעֲקֹב (1881, בִּילְצָה [בסרביה] — 1958, ת"א), משורר ומבקר עברי. בצעירותו למד לימודי קודש וספרות רוסית. ב 1901 יצא ללמוד באודסה ובה נתפס ליצירה. מחזורי-שיריו הראשונים ראו אור בה"דור" של פרישמן ובעתון לילדים, "עולם קטן", שהוציא ש. ל. גורדון. ב 1903 בא לוורשה החל כובש מקום כמשורר וכמסאי. ויקתו לשני המרכזים גיבשה את הבחנת האב שלו — שלא הוכיחה עצמה — בין נוסח-אודסה ("אמת הבנין") לנוסח-ורשה ("רוחות מנגנות"), שביקש לעשותה אבן-פינה בגישתו הביקרתית. ב 1905 חזר לבסרביה, וישב בליאובה, בה גר י. שטינברג ("ע"ע"), שאת כתביו סידר. מאז ערך וכינס כתבי סופרים. בוורשה (1911) י"ל. בסיוע בן-אביגדור, קובץ ראשון של שירתו הלירית, "גבעולים", תרע"א (נדפס שנית, בשם "שירים", תרע"ד). ב 1912 עלה לא"י וערך את הירחון לנוער, "מולדת". בתקופת מלה"ע I היה בח"ל. אסופת מסותיו הראשונה, "בבואות", י"ל בתרע"ט, באודסה. כעורך, הטביע את חותמו על כת"ע "מעברות", מ 1925 חי בא"י בקביעות.

יצירתו הקיפה תחומים רבים, הנושא המרכזי בשירתו הוא הנוף, ובמיוחד הסתיו. נופי הילדות, ואח"כ נופי א"י, הופכים בשיריו לסמלים ולדימויים; עלייתו לא"י מצגת בסימן המעבר מנוף אל נוף. בולט בשירתו היסוד התיאורי. פ' הוא משורר לירי והמעבד אל הפואמה לא שינה ממידתו זו. מבקרים טענו ששירתו נעדרת עצמה ושיא וכי הנימה האלגית ושיח הנופים המתמיד שוללים משירתו יסוד אקטואלי.

השגו העיקרי הוא בתחום הביקורת, הכתובה בסיגנון אימ-פרסטייטסי; בביקרתו חותר פ' להארה כוללת של היוצר ויצירתו. כך לדוגמה, היא ביקרתו את יצירת ברנר. ביקרתו של פ' היא אינטואיטיבית ולא אנליטית. אין בביקרתו אבק של פולמוס. בגלל מידת החסד הביקרתית שציינה אותו נמנע מלטמך נקודות חולשה. בפרוזה שירית נכתבו מסותיו בענייני מקרא ותיאורי נוף. בראשית שנות ה 30 החל לכנס את שירתו, ובסופן — את הפרוזה, כשהוא ממוג ישן בחדש.

פ' הרבה לעשות בספרות הילדים, בכתיבה, בעריכה ובמסה. כן הרבה לתרגם מהספרות הכללית, בשירה ובפרוזה. רוב ימיו פעל כעורך ("מולדת", "מעברות", "גיסן", שני הכרכים האחרונים של "השלוח", מוסף "העתיד", "מאזנים", ועוד), וערך ספרי-לימוד עבריים רבים.

ג. גוברין (עורכת). י. פ.: מבחר מאמרי ביקורת על יצירתו. תשל"א.

א.ב.ב.